

بررسی تاثیر فرصت‌ها و چالش‌های هوش مصنوعی در قدرت نرم کشورها جهاندار امیری^۱

۳۹

دوره ۱۴، شماره ۴، پیاپی ۳۹
زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۱۰/۲۰
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۱۲/۲۵
صص: ۸۳-۵۷

شابا چاپی: ۵۵۸۰-۲۲۲۲

رتبه علمی

ب

بررسی صحت کواهی در:
JOURNALS.MSRT.IR

چکیده

این مقاله به بررسی نقش هوش مصنوعی به عنوان ابزاری نوین در قدرت نرم کشورها می‌پردازد. هدف اصلی، تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های مرتبط با این فناوری در عرصه روابط بین‌الملل است. سوال اصلی پژوهش این است که چگونه هوش مصنوعی می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر در تقویت قدرت نرم کشورها عمل کند و چه اقداماتی باید برای مدیریت چالش‌های مرتبط با استفاده از این فناوری انجام شود؟ روش تحقیق شامل رویکردی کیفی و استفاده از استراتژی تحقیق ترکیبی است که شامل تحلیل اسنادی نظام‌مند و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته عمیق است. در این راستا، فرصت‌ها و چالش‌های متعددی شناسایی شده‌اند. هوش مصنوعی با قابلیت‌های خود در تحلیل داده‌ها، تولید محتوا و شخصی‌سازی ارتباطات، می‌تواند به عنوان یک ابزار قدرتمند در خدمت اهداف قدرت نرم کشورها قرار گیرد. با این حال، نگرانی‌های مربوط به حفظ حریم خصوصی، امنیت داده‌ها و مسائل اخلاقی مرتبط با الگوریتم‌های هوش مصنوعی از جمله چالش‌های مهم هستند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هوش مصنوعی می‌تواند در زمینه‌های مختلفی مانند دیپلماسی عمومی، فرهنگ‌سازی، آموزش و گردشگری به افزایش جذابیت و نفوذ کشورها در سطح جهانی کمک کند. با این حال، استفاده مسئولانه و مؤثر از این فناوری نیازمند توجه به چالش‌های اخلاقی و اجتماعی و تدوین استراتژی‌های مناسب است. این مقاله می‌تواند به سیاست‌گذاران، محققان و فعالان عرصه روابط بین‌الملل کمک کند تا درک بهتری از نقش هوش مصنوعی در قدرت نرم داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: هوش مصنوعی، قدرت نرم، دیپلماسی عمومی، محتواهای ساختگی.

مقدمه

در دنیای پیچیده و پویای قرن بیست و یکم، قدرت نرم^۱ به عنوان یک ابزار مؤثر در سیاست خارجی کشورها، اهمیت فزاینده‌ای یافته است. قدرت نرم، که بر پایه جذابیت فرهنگی، ارزش‌های سیاسی، و سیاست‌های خارجی مشروع استوار است، به کشورها امکان می‌دهد تا بدون توسل به اجبار و زور، منافع خود را پیش ببرند و بر افکار عمومی جهانی تأثیر (Nye, 2004). این نوع قدرت، به ویژه در عصر ارتباطات و رسانه‌های اجتماعی، از اهمیت مضاعفی برخوردار شده است، زیرا توانایی نفوذ در ذهن‌ها و قلب‌ها، بیش از پیش به یک مزیت استراتژیک که در روابط بین الملل مورد استفاده قرار می‌گیرد (باقری دولت آبادی، ۱۴۰۲، ۲۳۰)، تبدیل شده است.

در این میان، ظهور و گسترش فناوری‌های نوین، به ویژه هوش مصنوعی، چشم‌اندازهای جدیدی را در عرصه قدرت نرم گشوده است. هوش مصنوعی، با قابلیت‌های بی‌نظیر خود در تحلیل داده‌ها، تولید محتوا، و شخصی‌سازی ارتباطات، می‌تواند به عنوان یک ابزار قدرتمند در خدمت اهداف قدرت نرم کشورها قرار گیرد. از طریق تولید و انتشار محتوای فرهنگی جذاب، توسعه ابزارهای آموزشی نوین، و ارتقاء تصویر ملی در فضای مجازی، هوش مصنوعی می‌تواند به تقویت جذابیت و نفوذ یک کشور در سطح جهانی کمک کند و شکل جوامع را تغییر بدهد (Bartoletti, 2023:1).

هوش مصنوعی، به عنوان یکی از مهم‌ترین فناوری‌های نوظهور، پتانسیل بالایی برای تقویت قدرت نرم کشورها دارد. هوش مصنوعی می‌تواند در زمینه‌های مختلفی مانند دیپلماسی عمومی، فرهنگ‌سازی، آموزش، گردشگری، و اقتصاد، به افزایش جذابیت و نفوذ کشورها در سطح جهانی کمک کند (Copeland, 2019). با این حال، استفاده از هوش مصنوعی در قدرت نرم، چالش‌هایی را نیز به همراه دارد که نیازمند توجه و مدیریت دقیق است (Bateman, 2020).

نگرانی‌های مربوط به حفظ حریم خصوصی، امنیت داده‌ها، و مسائل اخلاقی مرتبط با الگوریتم‌های هوش مصنوعی، از جمله موانعی هستند که باید به طور جدی مورد توجه قرار گیرند. همچنین، خطر استفاده از هوش مصنوعی برای انتشار اطلاعات نادرست و دستکاری افکار عمومی، تهدیدی جدی برای اعتماد و شفافیت در روابط بین‌الملل محسوب می‌شود. این مقاله، با هدف بررسی نقش هوش مصنوعی

به عنوان ابزاری نوین در قدرت نرم کشورها، به تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های مرتبط با این فناوری می‌پردازد. پرسش اصلی این مقاله این است که چگونه هوش مصنوعی می‌تواند به عنوان ابزاری مؤثر در تقویت قدرت نرم کشورها عمل کند و چه اقداماتی باید برای مدیریت چالش‌های مرتبط با استفاده از این فناوری انجام شود؟

اهمیت این پژوهش در شرایط کنونی، ناشی از تأثیر روزافزون هوش مصنوعی بر جنبه‌های مختلف زندگی بشر و ضرورت شناخت دقیق فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از این فناوری در عرصه روابط بین‌الملل است. این مقاله، با ارائه تحلیلی جامع و مبتنی بر شواهد، می‌تواند به سیاست‌گذاران، محققان، و فعالان عرصه روابط بین‌الملل کمک کند تا درک بهتری از نقش هوش مصنوعی در قدرت نرم داشته باشند و استراتژی‌های مناسبی را برای استفاده مسئولانه و مؤثر از این فناوری تدوین کنند.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش حاضر به بررسی مطالعات مرتبط با تأثیر هوش مصنوعی بر قدرت نرم کشورها می‌پردازد. این بررسی نشان می‌دهد که هوش مصنوعی به عنوان یک عامل نوین، فرصت‌ها و چالش‌های متعددی را در حوزه نفوذ فرهنگی، سیاسی و اجتماعی بین‌المللی ایجاد کرده است.

مطالعات داخلی:

باقری دولت‌آبادی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر هوش مصنوعی بر قدرت نرم دولت‌ها»، به این پرسش اساسی پاسخ می‌دهد که هوش مصنوعی چه تأثیری بر قدرت نرم دولت‌ها و منابع آن داشته است. فرضیه اصلی این پژوهش آن است که هوش مصنوعی امکان بهره‌گیری از منابع قدرت نرم را افزایش داده و ابزارهای اعمال آن را کارآمدتر و گسترده‌تر ساخته است. این پژوهش با استفاده از روش کیفی (تحلیلی-تبیینی) و شیوه گردآوری داده‌های کتابخانه‌ای، نشان می‌دهد که هوش مصنوعی نه تنها منابع سه‌گانه قدرت نرم (فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی) را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بلکه به بهبود تصویر بین‌المللی دولت‌ها نیز کمک می‌کند. علاوه بر این، هوش مصنوعی به دولت‌ها امکان می‌دهد تا نگرش و ترجیحات مردم سایر کشورها را آسان‌تر تغییر دهند و از روش‌ها و ابزارهای نوین در این راستا بهره‌مند شوند.

ابوذری (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان “هوش مصنوعی ابزار قدرت نرم در حوزه سیاست عمومی”، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، به تبیین ظرفیت‌ها و قابلیت‌های هوش مصنوعی در این حوزه می‌پردازد. نویسنده ضمن ارائه شناخت عملیاتی از مفهوم هوش مصنوعی، بر قابلیت‌های خاص و کاربردهای آن در سیاست‌گذاری عمومی تاکید می‌کند. از دیدگاه نویسنده، همان‌طور که دولت مدرن با توانایی در گردآوری اطلاعات به دولت مؤثرتر و کارآمدتری تبدیل شد، با بهره‌گیری از هوش مصنوعی و قابلیت‌های آن نیز می‌تواند حکمرانی بهتری را در آینده اعمال نماید.

ترکی (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی رویکرد ایالات متحده آمریکا و چین در زمینه استفاده از هوش مصنوعی پرداخته و تاکید می‌کند که هوش مصنوعی ابزاری مهم در شکل‌دهی به رویکردی جدید از قدرت در بخش‌های نظامی، اقتصادی و اجتماعی است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که رقابت فشرده بین آمریکا و چین در عرصه هوش مصنوعی، به طور خاص بر حوزه‌های نظامی، دفاعی و اقتصادی متمرکز است. از منظر نویسنده، ابعاد سخت‌افزاری استفاده از هوش مصنوعی در آمریکا شامل توجه به تجارت و اقتصاد، عرصه‌های نظامی و تحریم‌های سخت‌افزاری در صنعت تراشه و نیمه‌رساناها علیه چین است. در مقابل، در چین، عرصه سخت‌افزاری مرتبط با هوش مصنوعی بر شهرسازی، ساخت شهرهای هوشمند، امور پزشکی و تقویت ارتش خلق چین متمرکز است.

مطالعات خارجی:

چیتی و دیاس (۲۰۱۷) در مقاله “هوش مصنوعی، قدرت نرم و تغییرات اجتماعی” به بررسی چگونگی ایجاد فضاهای جدید توسط فناوری‌های نوین برای تعامل و نفوذ اجتماعی مبتنی بر قدرت سخت و نرم می‌پردازند. نویسندگان معتقدند که این فضاها دیگر محدود به بازیگران حقیقی نیستند و کارگزاری‌های مجازی سازمان‌ها و افراد نیز در آن حضور دارند. آنها هوش مصنوعی را به عنوان یک عامل تاثیرگذار در حال ظهور در عرصه سیاست و جامعه معرفی می‌کنند و با بررسی تکامل سریع هوش مصنوعی، دنیایی را به تصویر می‌کشند که در آن مرز بین انسان و فناوری در حال محو شدن است.

بن کراوس (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان “کاربردهای نظامی هوش مصنوعی؛ نگرانی‌های اخلاقی در دنیای نامتعیین”، بر رقابت کشورها در زمینه استفاده از هوش مصنوعی در ساخت تسلیحات تاکید می‌کند. این مقاله استدلال می‌کند که در صورت خارج شدن کنترل هوش مصنوعی از دست دولت‌ها یا مجامع

بین‌المللی، عواقب ناگواری برای بشریت به همراه خواهد داشت. این موضوع به ویژه در زمینه هوش مصنوعی و تسلیحات نظامی، مدیریت نظم جهانی را با چالش مواجه می‌سازد.

جو (۲۰۲۳) در مقاله "قدرت نرم در شمال شرق آسیا: سوء استفاده از هوش مصنوعی در جنگ اطلاعاتی"، به نقش هوش مصنوعی در جنگ‌های اطلاعاتی با استفاده از قدرت نرم آژانس‌های اطلاعاتی-امنیتی می‌پردازد. نویسنده پس از بررسی سیر تحول هوش مصنوعی در دوره پس از انقلاب صنعتی، به این نتیجه می‌رسد که شمال شرق آسیا در حال گذار از دوره‌ای مبتنی بر قدرت سخت به دوره‌ای مبتنی بر قدرت نرم فرهنگی است. به اعتقاد وی، سرعت انتشار قدرت نرم اینترنت، سرعت انتشار قدرت نرم تحریف‌شده را تسریع می‌کند و جنگ‌های اطلاعاتی را به عنوان محور رقابت‌های آتی در این منطقه معرفی می‌کند.

با توجه به مطالعات ذکر شده، موضوع فرصت‌ها و چالش‌های هوش مصنوعی در قدرت نرم کشورها، اگرچه با برخی از مطالعات انجام شده همسو است، اما پژوهش حاضر با استفاده از روش مصاحبه عمیق، به بررسی این موضوع می‌پردازد که از نظر روش‌شناسی و تمرکز بر فرصت‌ها و چالش‌ها، با پژوهش‌های پیشین تفاوت دارد و دارای نوآوری است. این پژوهش می‌تواند با تقویت ادبیات موجود در زمینه تأثیرات و کاربردهای هوش مصنوعی، سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان فرهنگی را نسبت به اولویت توجه به هوش مصنوعی در عرصه قدرت و فرهنگ آگاه سازد.

تعریف مفاهیم

هوش مصنوعی

هوش مصنوعی (AI) به عنوان یکی از ارکان اصلی تحولات قرن بیست و یکم، فراتر از یک ابزار فناورانه، به نیرویی دگرگون‌ساز در ابعاد گوناگون حیات بشری بدل گشته است. این حوزه میان‌رشته‌ای، با تکیه بر مبانی علوم کامپیوتر و مهندسی، در پی خلق سیستم‌های هوشمند است که قادر به تقلید و شبیه‌سازی عملکردهای شناختی انسان باشند (Norvig, 2016 & Russell). قابلیت‌هایی نظیر یادگیری ماشینی، استدلال منطقی، حل مسائل پیچیده، پردازش زبان طبیعی، تشخیص الگو و اتخاذ تصمیمات هوشمندانه، از جمله ویژگی‌های کلیدی این سیستم‌ها به شمار می‌روند. پیشرفت‌های چشمگیر هوش مصنوعی در

دهه‌های اخیر، منجر به ظهور کاربردهای گسترده‌ای در حوزه‌های متنوعی از جمله خودروهای خودران، دستیارهای مجازی و سیستم‌های تشخیص پزشکی گردیده است (Stone et al., 2016). هوش مصنوعی، با الگوبرداری از فرآیندهای شناختی انسان، قادر به تحلیل داده‌ها، شناسایی الگوها و پیش‌بینی روندهای آتی در حوزه‌های مختلف است (رجبی و نصرالهی، ۱۴۰۲: ۱۰۴). این سیستم‌ها با بهره‌گیری از فناوری‌های اطلاعاتی، از جمله فناوری‌های تولید، انتقال، نگهداری و پردازش داده‌ها، امکان درک، شناخت، تفسیر و ارزیابی خودکار و برنامه‌ریزی‌شده اطلاعات را فراهم می‌آورند. در نتیجه، شاهد ظهور سیستم‌های تشخیص و عمل خودکار، دستیاران رباتیک و سیستم‌های تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی هوشمند هستیم (صفری و همکاران، ۱۴۰۱: ۷). کاربردهای هوش مصنوعی در این زمینه شامل تشکیل سامانه‌های یکپارچه اطلاعاتی، پلتفرم‌های ارائه و فروش، سیستم‌های ارزیابی و مدیریتی و برنامه‌های تجزیه و تحلیل مخاطب و مشتری است.

بر اساس دیدگاه جوزف نای، اگر بپذیریم که اطلاعات منشاء قدرت است، دولت‌هایی که توانایی تولید، دسته‌بندی، تجزیه و تحلیل و استنتاج داده‌های جدید را داشته باشند، از قدرت بیشتری برخوردار خواهند بود. هوش مصنوعی در این راستا، با تبدیل شدن به یک دارایی استراتژیک، نقش مهمی در تحول مفهوم قدرت نرم ایفا می‌کند. سیستم‌های هوش مصنوعی دارای ویژگی‌های متعددی هستند که آنها را از سیستم‌های کامپیوتری سنتی متمایز می‌کند.

ویژگی‌های متمایزکننده سیستم‌های هوش مصنوعی:

یادگیری تطبیقی: سیستم‌های هوش مصنوعی با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشینی، قادر به یادگیری مستمر از داده‌ها و بهبود عملکرد خود در طول زمان هستند. این قابلیت، امکان انطباق با شرایط متغیر و محیط‌های پویا را فراهم می‌آورد.

استدلال منطقی و استنتاج: سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به استدلال و نتیجه‌گیری بر اساس دانش و اطلاعات موجود هستند (Nilsson, 2012 & Genesereth). این قابلیت، امکان حل مسائل پیچیده و اتخاذ تصمیمات منطقی را فراهم می‌سازد.

پردازش و درک زبان طبیعی: سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به درک و پردازش زبان طبیعی انسان هستند. این قابلیت، تعامل طبیعی با انسان‌ها و استخراج اطلاعات از متون و گفتار را تسهیل می‌کند.

تشخیص الگو و روابط: سیستم‌های هوش مصنوعی با استفاده از الگوریتم‌های تشخیص الگو، قادر به شناسایی الگوها و روابط پنهان در داده‌ها هستند (Duda et al., 2001). این قابلیت، در حل مسائل مربوط به تشخیص چهره، صدا و شناسایی تقلب کاربرد دارد.

تصمیم‌گیری هوشمندانه: سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به تصمیم‌گیری بر اساس تحلیل داده‌ها و اطلاعات موجود هستند. این قابلیت، امکان اتخاذ تصمیمات بهینه در شرایط مختلف را فراهم می‌کند. با این وجود، توسعه و به کارگیری هوش مصنوعی چالش‌های اخلاقی و اجتماعی متعددی را نیز به همراه دارد که نیازمند توجه و مدیریت دقیق است. مسائلی نظیر تبعیض الگوریتمی، از بین رفتن مشاغل، نقض حریم خصوصی و سوءاستفاده از هوش مصنوعی در زمینه‌های نظامی، نیازمند تدوین چارچوب‌های قانونی و اخلاقی است. با سرمایه‌گذاری در آموزش، توسعه استانداردهای اخلاقی، حفاظت از حریم خصوصی، تقویت امنیت سایبری و تعیین مسئولیت‌پذیری، می‌توان از هوش مصنوعی به طور مسئولانه و پایدار استفاده کرد و از مزایای آن بهره‌مند شد.

هوش مصنوعی به عنوان یک فناوری تحول‌آفرین، پتانسیل عظیمی برای بهبود کیفیت زندگی انسان و پیشرفت جوامع دارد. با این حال، تحقق این پتانسیل مستلزم توجه به چالش‌های اخلاقی و اجتماعی مرتبط با این فناوری است. پژوهش‌های بیشتر در زمینه توسعه الگوریتم‌های منصفانه، ایجاد استانداردهای اخلاقی و تدوین قوانین مناسب، برای اطمینان از استفاده مسئولانه و پایدار از هوش مصنوعی ضروری است.

قدرت نرم

در عرصه پیچیده روابط بین‌الملل، کشورها برای دستیابی به اهداف و تامین منافع ملی خود، به مجموعه‌ای از ابزارها متوسل می‌شوند. این ابزارها را می‌توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: قدرت سخت^۱ و قدرت نرم^۲. قدرت سخت، به استفاده از ابزارهای اجباری مانند قدرت نظامی و اهرم‌های اقتصادی برای اعمال نفوذ و کنترل بر سایر کشورها اشاره دارد. در مقابل، قدرت نرم، بر استفاده از ابزارهای غیر اجباری مانند فرهنگ، ارزش‌ها، سیاست‌های خارجی و جذابیت ایدئولوژیک برای ترغیب و جلب همکاری سایر کشورها تمرکز دارد (Gallarotti, 2010). قدرت نرم، بر این مبنای

تهدیدی است که می‌تواند منجر به دگرگونی در هویت فرهنگی و الگوهای رفتاری مورد قبول یک نظام سیاسی گردد (بلیک و گلشن پژوه، ۱۳۸۹: ۱۲۵).

در دنیای معاصر، قدرت نرم به دلیل هزینه‌های کمتر و اثربخشی بیشتر در مقایسه با قدرت سخت، به عنوان یک ابزار حیاتی در سیاست خارجی کشورها شناخته می‌شود (شعبانی و هندیانی، ۱۳۸۷: ۲۹۲). این نوع از قدرت، دارای ویژگی‌های متمایزی است که آن را از قدرت سخت متمایز می‌کند و در مقابل آن به کار می‌رود. در کاربرد قدرت نرم، گفته می‌شود که فرد یا کشوری که تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد، بدون آگاهی از نفوذ بیرونی، به خواسته‌های طرف مقابل عمل می‌کند (قهرمانپور، ۱۳۸۹: ۱۵۰-۱۵۱). جذابیت فرهنگی و ارزشی، غیرمستقیم بودن، تأثیر بلندمدت و مبتنی بر تعامل بودن، از دیگر ویژگی‌های کلیدی قدرت نرم به شمار می‌روند. برخی از اندیشمندان معتقدند که ترکیب قدرت نرم و سخت، منجر به شکل‌گیری مفهومی به نام «قدرت هوشمند» (Smart Power) می‌شود (ترکی، ۱۴۰۳: ۹۵).

قدرت نرم دارای ابعاد گوناگونی است که هر یک می‌توانند به تقویت جایگاه و نفوذ یک کشور در عرصه بین‌المللی کمک کنند:

فرهنگ: فرهنگ شامل هنر، ادبیات، موسیقی، فیلم و سایر مظاهر فرهنگی، می‌تواند منبع مهمی برای قدرت نرم باشد. فرهنگ جذاب می‌تواند ارزش‌ها و ایده‌های یک کشور را به سایر کشورها منتقل کند و باعث افزایش نفوذ آن کشور شود (شیلر، ۱۳۷۷: ۱۰۰).

ارزش‌های سیاسی و اجتماعی: ارزش‌های سیاسی و اجتماعی یک کشور، مانند دموکراسی، حقوق بشر و آزادی بیان، می‌توانند منبع مهمی برای قدرت نرم باشند. کشورهایی که از این ارزش‌ها حمایت می‌کنند، معمولاً جذابیت بیشتری برای سایر کشورها دارند.

سیاست خارجی: سیاست‌های خارجی یک کشور، به ویژه سیاست‌های صلح‌آمیز، عادلانه و مبتنی بر همکاری، می‌توانند منبع مهمی برای قدرت نرم باشند. کشورهایی که سیاست‌های خارجی خود را با منافع سایر کشورها هماهنگ می‌کنند، معمولاً از حمایت بیشتری برخوردار هستند.

مشارکت در سازمان‌های بین‌المللی: مشارکت فعال در مؤسسات بین‌المللی و ایفای نقش سازنده در آنها، می‌تواند به تقویت قدرت نرم یک کشور کمک کند (Finnemore, 2004 & Barnett). کشورهایی که در مؤسسات بین‌المللی نقش رهبری دارند، معمولاً از نفوذ بیشتری برخوردار هستند.

قدرت اقتصادی: قدرت اقتصادی یک کشور، به ویژه توانایی ارائه کمک‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری در سایر کشورها، می‌تواند منبع مهمی برای قدرت نرم باشد. کشورهایی که اقتصاد قوی دارند، معمولاً از نفوذ بیشتری در روابط بین‌الملل برخوردار هستند.

قدرت نرم به دلایل متعددی از جمله اثربخشی، هزینه کمتر، پایداری، تأثیر طولانی‌مدت، همراهی با مشروعیت و تسهیل همکاری و تعامل بین کشورها، از اهمیت بالایی برخوردار است. کشورها برای اعمال قدرت نرم خود از ابزارهای مختلفی از جمله دیپلماسی عمومی (Schneider, 2009)، تبادلات فرهنگی (Waters, 2006)، کمک‌های توسعه‌ای (Lancaster, 2007) و رسانه‌ها (Kraidy, 2005) استفاده می‌کنند. منابع قدرت نرم بسیار متنوع هستند و شامل فرهنگ غنی و جذاب، ارزش‌های سیاسی و اجتماعی مترقی، سیاست خارجی صلح‌آمیز و عادلانه، اقتصاد قوی و پویا و رهبری مؤثر در عرصه بین‌المللی می‌شوند.

کشورها با بهره‌گیری از ابعاد مختلف قدرت نرم و استفاده از ابزارها و منابع مناسب، می‌توانند به تقویت نفوذ و تأثیرگذاری خود در عرصه جهانی بپردازند. با این حال، استفاده مؤثر از قدرت نرم نیازمند شناخت دقیق از ویژگی‌ها، ابعاد و ابزارهای آن است. پژوهش‌های بیشتر در زمینه شناسایی و ارزیابی منابع قدرت نرم، تدوین استراتژی‌های مؤثر برای اعمال قدرت نرم و بررسی تأثیرات قدرت نرم بر روابط بین‌الملل، می‌تواند به درک بهتر این مفهوم و استفاده بهینه‌تر از آن کمک کند.

دیپلماسی عمومی

در دنیای امروز، که به دهکده جهانی تبدیل شده و افکار عمومی بین‌المللی نقش مهمی در روابط بین کشورها ایفا می‌کند، دیپلماسی عمومی به عنوان یک ابزار قدرتمند در سیاست خارجی کشورها اهمیت فزاینده‌ای یافته است. (Gilboa, 2008) دیپلماسی عمومی فراتر از تعاملات رسمی دولت‌ها با یکدیگر، به تعاملات گسترده‌تر با جوامع، سازمان‌ها و افراد در کشورهای دیگر می‌پردازد و هدف آن شکل‌دهی به افکار عمومی و ایجاد تفاهم و همکاری است که امروزه بیشتر بر عناصر قدرت نرم و افکار عمومی استوار است (ژان، ۱۳۸۷، ۱۱۴). در یک تعریف ساده، دیپلماسی عمومی به تلاش‌های دولت‌ها برای برقراری ارتباط و تعامل با مردم کشورهای دیگر به منظور تأثیرگذاری بر افکار عمومی و ترویج منافع ملی خود اطلاق می‌شود (Nye, 2008). این نوع از دیپلماسی، شامل فعالیت‌هایی مانند تبادلات فرهنگی، برنامه‌های آموزشی، رسانه‌های بین‌المللی، و ارتباطات مستقیم با مردم است که باید مانع تدوین خط و مشی‌ها و

اجرای سیاست‌هایی شود که ناآگاهانه به عمد یا سهو، آثار آن نتیجه‌ای منفی برای منافع کشور خودی داشته باشد (سعیدیان، ۱۳۹۰، ۸۹).

دیپلماسی عمومی نقشی اساسی در شکل‌دهی به افکار عمومی جهانی در مورد مسائل مختلف ایفا می‌کند و از این طریق می‌تواند بر سیاست‌های دولت‌ها تأثیرگذار باشد (Leonard, 2002). بهبود تصویر ملی یک کشور در عرصه بین‌المللی و افزایش جذابیت آن برای سرمایه‌گذاری، گردشگری و همکاری‌های بین‌المللی از دیگر دستاوردهای دیپلماسی عمومی است (D'Hooghe, 2015). ایجاد تفاهم و همکاری میان کشورها و تقویت صلح و امنیت بین‌المللی نیز از اهداف مهم آن محسوب می‌شود (Potter, 2002). علاوه بر این، دیپلماسی عمومی ابزاری کارآمد برای مقابله با تبلیغات منفی و اطلاعات نادرست علیه یک کشور و حفاظت از منافع ملی آن است (Zaharna, 2010). همچنین، این دیپلماسی می‌تواند به پیشبرد اهداف سیاست خارجی یک کشور و افزایش نفوذ و تأثیرگذاری آن در سطح جهانی کمک شایانی کند. دیپلماسی عمومی ابعاد و انواع مختلفی دارد که هر یک به تقویت و گسترش تأثیرات آن می‌انجامد. دیپلماسی فرهنگی با ترویج فرهنگ، هنر و ادبیات، دیپلماسی رسانه‌ای با بهره‌گیری از رسانه‌های بین‌المللی، دیپلماسی آموزشی با ارائه برنامه‌های آموزشی و بورسیه‌ها، دیپلماسی اقتصادی با استفاده از قدرت اقتصادی کشور و دیپلماسی دیجیتال با استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، از جمله این ابعاد هستند (Kraidy, 2005; Drezner, 2007; Sevin, 2013). اهداف دیپلماسی عمومی بسته به شرایط و اهداف سیاست خارجی کشور متغیر است، اما به طور کلی شامل تغییر نگرش‌ها، ایجاد تصویر مثبت، ترغیب به همکاری و پیشبرد منافع ملی می‌شود. کشورها برای اجرای دیپلماسی عمومی از ابزارهای گوناگونی همچون رسانه‌های بین‌المللی (شبکه‌های تلویزیونی، رادیویی و اینترنتی)، تبادلات فرهنگی، برنامه‌های آموزشی، نمایشگاه‌ها و جشنواره‌ها و همکاری با سازمان‌های غیردولتی استفاده می‌کنند (Schneider, 2009; Waters, 2006).

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه با اتخاذ رویکردی کیفی و تفسیری، از استراتژی تحقیق ترکیبی استفاده نموده است. الگوی پژوهش مبتنی بر تلفیق تحلیل اسنادی نظام‌مند با مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته عمیق طراحی شده

است. چنین طراحی پژوهشی، همخوانی کاملی با ماهیت چندبعدی موضوع تحقیق داشته و امکان بررسی عمیق ابعاد پنهان پدیده مورد مطالعه را ممکن می‌سازد.

فرایند کدگذاری اسناد با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا (و با به کارگیری روش تحلیل مضمونی انجام شد. با هدف تکمیل داده‌های اسنادی، ۱۰ مصاحبه عمقی با ۲ گروه کارشناسان هوش مصنوعی و اساتید روابط بین‌الملل و حوزه دیپلماسی عمومی انجام شده است.

فرایند تحلیل داده‌ها در سه سطح صورت پذیرفت: (۱) کدگذاری باز (شناسایی ۳۳۵ کد اولیه) (۲) کدگذاری سازمان دهنده (۳) کدگذاری فراگیر. برای افزایش اعتبار یافته‌ها، از روش استفاده همزمان از داده‌های اسنادی و مصاحبه‌ها، بازبینی توسط همتا و بررسی اعضا، با ارسال گزارش اولیه به مشارکت کنندگان استفاده شده است.

یافته‌ها

فرصت‌های هوش مصنوعی در تقویت قدرت نرم

جدول شماره ۱- فرصتهای ایجاد کننده هوش مصنوعی برای قدرت نرم کشورها

مضمین پایه‌ای	مضمین سازمان‌دهنده	مضمین فراگیر
تحلیل داده‌های سیاسی و ارائه هشدارهای زود هنگام در مورد بی‌ثباتی‌ها - ارزیابی تأثیر سیاست‌های داخلی و خارجی بر روابط بین‌الملل - شناسایی فرصت‌ها و تهدیدهای ناشی از تحولات سیاسی جهانی	تحلیل ریسک‌های سیاسی	
تحلیل داده‌های رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی برای شناسایی سریع بحران‌ها - ارائه پاسخ‌های سریع و هماهنگ به بحران‌ها با استفاده از ربات‌های پاسخگو - شبیه‌سازی سناریوهای مختلف بحران و ارزیابی اثربخشی راهکارها	مدیریت بحران	دیپلماسی عمومی و ارتباطات بین‌المللی
- تحلیل داده‌های سازمان‌های بین‌المللی برای شناسایی فرصت‌های همکاری - ترجمه و تفسیر اسناد سازمان‌های بین‌المللی به صورت خودکار - ارائه پیشنهادات سیاستی مبتنی بر داده‌ها به نمایندگان کشور در سازمان‌ها	تعامل با سازمان‌های بین‌المللی	

<p>- آموزش ربات‌های دیپلمات برای مذاکره و تعامل فرهنگی - استفاده از ربات‌های دیپلمات برای ارائه اطلاعات و دیدگاه‌های کشور در کنفرانس‌ها - جمع‌آوری بازخورد از تعاملات ربات‌های دیپلمات و بهبود عملکرد آنها</p>	<p>توسعه ربات‌های دیپلمات</p>	
<p>- ایجاد تورهای مجازی تعاملی از موزه‌ها و آثار تاریخی - استفاده از هوش مصنوعی برای بهبود تجربه بازدیدکنندگان در موزه‌های مجازی - ارائه اطلاعات تکمیلی درباره آثار تاریخی به زبان‌های مختلف</p>	<p>ایجاد موزه‌های مجازی</p>	
<p>- ترجمه خودکار محتوای فرهنگی به زبان‌های مختلف با کیفیت بالا - بومی‌سازی محتوای فرهنگی برای انطباق با فرهنگ‌های مختلف - ارائه محتوای فرهنگی به صورت چندرسانه‌ای برای جذابیت بیشتر</p>	<p>ترجمه و بومی‌سازی محتوای فرهنگی</p>	
<p>- تحلیل داده‌های بازار هنر برای شناسایی ترندها و فرصت‌ها - ارائه بازخورد به هنرمندان درباره آثارشان با استفاده از هوش مصنوعی - تسهیل دسترسی هنرمندان به منابع مالی و امکانات تولید</p>	<p>پشتیبانی از هنرمندان و فعالان فرهنگی</p>	<p>فرهنگ‌سازی</p>
<p>- برگزاری کنسرت‌ها و نمایشگاه‌های مجازی با کیفیت بالا - استفاده از هوش مصنوعی برای بهبود تجربه شرکت‌کنندگان در رویدادها - تبلیغ رویدادهای فرهنگی مجازی در سطح جهانی</p>	<p>برگزاری رویدادهای فرهنگی مجازی</p>	
<p>- استفاده از هوش مصنوعی برای تولید فیلم‌نامه‌ها و جلوه‌های ویژه - تحلیل داده‌های مخاطبان برای ساخت فیلم‌ها و سریال‌های جذاب‌تر - دوبله و زیرنویس خودکار فیلم‌ها و سریال‌ها به زبان‌های مختلف</p>	<p>ساخت فیلم و سریال</p>	
<p>- ارائه دوره‌های آموزشی آنلاین با کیفیت بالا به زبان‌های مختلف - شخصی‌سازی دوره‌های آموزشی بر اساس نیازهای دانشجویان - ارائه بازخورد خودکار به دانشجویان درباره تکالیفشان</p>	<p>ارائه دوره‌های آموزشی آنلاین</p>	
<p>- توسعه دستیارهای آموزشی هوشمند که به دانشجویان در یادگیری کمک می‌کنند - پاسخگویی به سوالات دانشجویان به صورت خودکار - ارائه تمرین‌های شخصی‌سازی شده به دانشجویان</p>	<p>توسعه دستیارهای آموزشی هوشمند</p>	<p>آموزش</p>

<p>- تسهیل تبادل دانشجو و استاد بین دانشگاه‌های مختلف - برگزاری کنفرانس‌ها و کارگاه‌های آموزشی آنلاین - ایجاد پروژه‌های تحقیقاتی مشترک بین دانشگاه‌ها</p>	<p>ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین دانشگاه‌ها</p>	
<p>- ارائه مشاوره تحصیلی به دانشجویان بین‌المللی به صورت خودکار - کمک به دانشجویان در انتخاب رشته و دانشگاه مناسب - ارائه اطلاعات درباره فرصت‌های تحصیلی در کشورهای مختلف</p>	<p>ارائه خدمات مشاوره تحصیلی</p>	
<p>- ارائه اطلاعات دقیق و به‌روز درباره جاذبه‌های گردشگری - رزرو هتل و بلیط به صورت خودکار - ارائه پیشنهادهای سفر شخصی‌سازی شده</p>	<p>توسعه اپلیکیشن‌های گردشگری هوشمند</p>	گردشگری
<p>- ایجاد تورهای مجازی تعاملی از جاذبه‌های گردشگری - ارائه اطلاعات تکمیلی درباره جاذبه‌های گردشگری به زبان‌های مختلف - استفاده از واقعیت افزوده برای بهبود تجربه گردشگران</p>	<p>ایجاد راهنماهای گردشگری مجازی</p>	
<p>- شناسایی الگوهای سفر گردشگران - پیش‌بینی تقاضای گردشگری - بهبود خدمات گردشگری و بازاریابی مقاصد گردشگری</p>	<p>تحلیل داده‌های گردشگری</p>	
<p>- ارائه پیشنهادهای سفر شخصی‌سازی شده بر اساس سلیقه گردشگران - ارائه خدمات پشتیبانی به گردشگران در طول سفر - جمع‌آوری بازخورد از گردشگران و بهبود خدمات</p>	<p>شخصی‌سازی تجربه سفر</p>	
<p>- ارائه محتوای رسانه‌ای متناسب با سلیقه و نیازهای هر مخاطب - ارائه پیشنهادهای محتوایی بر اساس تاریخچه تماشای مخاطب - جمع‌آوری بازخورد از مخاطبان و بهبود خدمات</p>	<p>شخصی‌سازی محتوا</p>	
<p>- تشخیص اخبار جعلی و اطلاعات نادرست در رسانه‌ها - ردیابی منشأ اخبار جعلی - ارائه اطلاعات صحیح و دقیق به مخاطبان</p>	<p>شناسایی اخبار جعلی</p>	
<p>- ارائه اطلاعات دقیق و به‌روز درباره کشور به مخاطبان جهانی - مبارزه با تبلیغات منفی و اطلاعات نادرست - ارائه تصویر مثبت از کشور در سطح جهانی</p>	<p>انتشار اطلاعات صحیح</p>	
<p>- تحلیل احساسات مخاطبان نسبت به محتوای رسانه‌ای - ارائه بازخورد به تولیدکنندگان محتوا - بهبود محتوا بر اساس بازخورد مخاطبان</p>	<p>تحلیل احساسات</p>	<p>رسانه‌ها</p>

مدیریت رسانه‌های اجتماعی	- مدیریت حساب‌های رسانه‌های اجتماعی به صورت خودکار - پاسخگویی به سوالات مخاطبان در رسانه‌های اجتماعی - تبلیغ محتوا در رسانه‌های اجتماعی	
رصد و تحلیل رسانه‌ها	- پایش رسانه‌های مختلف برای شناسایی ترندها و موضوعات مهم - تحلیل داده‌های رسانه‌ای برای درک بهتر افکار عمومی - ارائه گزارش‌های تحلیلی به سیاست‌گذاران	
تشخیص بیماری‌ها	تحلیل تصاویر پزشکی و داده‌های بالینی برای تشخیص بیماری‌ها - تشخیص زودهنگام بیماری‌ها - ارائه تشخیص‌های دقیق و سریع	حوزه بهداشت و سلامت
توسعه داروهای جدید	- شناسایی ترکیبات دارویی جدید با استفاده از هوش مصنوعی - تسریع فرآیند توسعه دارو - کاهش هزینه‌های توسعه دارو	
ارائه خدمات پزشکی از راه دور	- ارائه مشاوره پزشکی آنلاین - پایش وضعیت بیماران از راه دور - ارائه خدمات توانبخشی از راه دور	
شخصی‌سازی درمان	- ارائه درمان‌های شخصی‌سازی شده بر اساس داده‌های فردی بیماران - انتخاب بهترین دارو و دوز برای هر بیمار - نظارت بر اثربخشی درمان	
پیش‌بینی شیوع بیماری‌ها	- پیش‌بینی شیوع بیماری‌ها بر اساس داده‌های آب و هوا و جمعیت - ارائه هشدارهای زودهنگام درباره شیوع بیماری‌ها - برنامه‌ریزی برای مقابله با شیوع بیماری‌ها	
مدیریت بیمارستان‌ها	- مدیریت بهینه منابع بیمارستان‌ها - بهبود کارایی بیمارستان‌ها - کاهش هزینه‌های بیمارستان‌ها	
جراحی رباتیک	انجام جراحی‌های دقیق‌تر و ایمن‌تر - کاهش زمان بستری بیماران - بهبود نتایج جراحی	

تحلیل و تبیین

قدرت نرم به مفهوم توانایی جذب و اقتناع دیگران از طریق فرهنگ، ارزش‌ها و سیاست‌های یک کشور، نقشی حیاتی و غیرقابل انکار در روابط بین‌الملل ایفا می‌کند. در این راستا، هوش مصنوعی به عنوان یک ابزار استراتژیک، تحولی شگرف در شیوه‌های ارتباطی، آموزشی و فرهنگی ایجاد کرده است و می‌تواند

به تقویت این قدرت کمک نماید. قدرت نرم به معنای توانایی شکل دهی ترجیحات ذهنی و فکری دیگران است که بر روی افکار سرمایه گذاری می کند تا آنها با میل و اراده خود به دنبال کشور برخوردار از قدرت نرم بروند نه با استفاده از قدرت زور و پول که در زمره قدرت سخت محسوب می شوند (جمال زاده، ۱۳۸۷: ۳۳۵).

۱. دیپلماسی عمومی و ارتباطات بین‌المللی:

هوش مصنوعی با تحلیل دقیق داده‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به سیاست‌گذاران این امکان را می‌دهد که بحران‌های احتمالی و ریسک‌های سیاسی را پیش‌بینی و برای آن‌ها راهکارهای دیپلماتیک مناسبی ارائه دهند. به عنوان مثال، چین از سیستم‌های ارزیابی ریسک مبتنی بر هوش مصنوعی برای تحلیل تأثیر پروژه‌های بین‌المللی خود نظیر «ابتکار کمربند و جاده» استفاده می‌کند. همچنین، این سیستم‌ها در شرایط بحرانی مانند بلایای طبیعی یا تنش‌های سیاسی، قادر به تحلیل داده‌های لحظه‌ای و ارائه پاسخ‌های سریع و هماهنگ هستند؛ به عنوان نمونه می‌توان به پلتفرم UN Global Pulse سازمان ملل اشاره کرد که برای مدیریت بحران پناهندگان در سوریه به کار گرفته شده است.

۲. فرهنگ‌سازی و ترویج ارزش‌ها:

موزه‌های دیجیتال مبتنی بر هوش مصنوعی امکان دسترسی جهانی به میراث فرهنگی را فراهم می‌کنند. برای مثال، موزه مجازی لوور با جذب میلیون‌ها بازدیدکننده از سراسر جهان، نمایانگر تأثیر عمیق این ابزارها در ترویج فرهنگ است. هوش مصنوعی همچنین با ترجمه و بومی‌سازی محتوا، به انتقال محتوای فرهنگی با حفظ اصالت آن به زبان‌های مختلف کمک می‌کند؛ به عنوان نمونه، کره جنوبی با استفاده از این فناوری توانسته است سریال‌های خود را به بسیاری از زبان‌های جهان ترجمه نماید. علاوه بر این، تحلیل داده‌های بازار هنر توسط هوش مصنوعی به هنرمندان کمک می‌کند تا آثار خود را با سلیقه‌های جهانی هماهنگ سازند. به عنوان مثال، پلتفرم Artrendex با تحلیل ترندهای هنری به تأمین نیازهای هنرمندان آفریقایی در بازارهای بین‌المللی یاری می‌رساند. همچنین، برگزاری کنسرت‌ها و نمایشگاه‌های مجازی با استفاده از هوش مصنوعی، می‌تواند به ترویج فرهنگ کشورها در سطح جهانی کمک کند و مخاطبان را به صورت زنده و تعاملی جذب نماید.

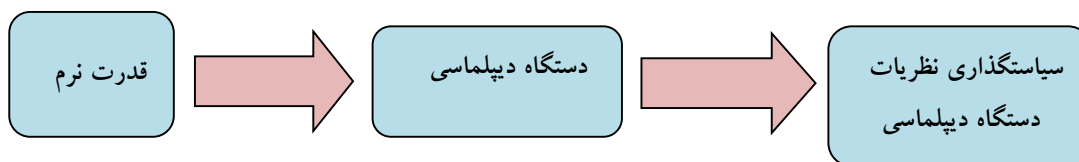
۳. آموزش و توسعه سرمایه انسانی:

پلتفرم‌های آموزشی مبتنی بر هوش مصنوعی، دوره‌های آموزشی چندزبانه با قابلیت شخصی‌سازی را ارائه می‌دهند که این امکان را فراهم می‌کند که مهارت‌های مورد نیاز کشورها به دانشجویان جهانی آموزش داده شود. به عنوان مثال، پلتفرم Coursera دوره‌هایی در زمینه فرهنگ و زبان فارسی ارائه می‌دهد. همچنین، شبکه‌های دانشگاهی جهانی با کمک هوش مصنوعی و تسهیل همکاری بین دانشگاه‌ها، به تبادل دانش و توسعه پروژه‌های مشترک کمک می‌کنند. پروژه‌ای نظیر EUROSCIENCE نمونه‌ای از کاربرد هوش مصنوعی برای هماهنگی تحقیقات بین ۱۰۰ دانشگاه اروپایی به شمار می‌آید.

۴. گردشگری هوشمند:

اپلیکیشن‌های شخصی‌سازی شده، نظیر VisitOSLO، با استفاده از هوش مصنوعی، پیشنهادات سفر را بر اساس علایق گردشگران ارائه می‌دهند. دولت مصر نیز از فناوری هوش مصنوعی برای ارائه تورهای مجازی به منظور جذب گردشگران استفاده می‌کند. همچنین، ایجاد موزه‌های مجازی تعاملی با استفاده از هوش مصنوعی به بازدیدکنندگان این امکان را می‌دهد که از آثار تاریخی و فرهنگی یک کشور به صورت سه‌بعدی و با جزئیات بیشتر بازدید کنند، که این خود به ترویج فرهنگ و جذب گردشگران کمک می‌کند.

به علاوه، هوش مصنوعی با تحلیل داده‌های بازار به شرکت‌ها در شناسایی نقاط قوت و ضعف رقبا یاری می‌رساند و می‌تواند با پیش‌بینی اختلالات زنجیره تأمین، به کاهش هزینه‌ها و افزایش کارایی شرکت‌ها کمک نماید. با تقویت مؤلفه‌هایی همچون دیپلماسی عمومی، فرهنگ‌سازی و آموزش، هوش مصنوعی توانایی افزایش قدرت نرم کشورها را به شکلی بی‌سابقه فراهم می‌کند. البته موفقیت در این حوزه نیازمند سرمایه‌گذاری در فناوری‌های بومی، تدوین قوانین اخلاقی و همکاری‌های بین‌المللی است. کشورهای چون کره جنوبی و امارات متحده عربی با بهره‌گیری هوشمندانه از این فناوری، الگوهای موفقیت‌آمیزی ایجاد کرده‌اند که می‌تواند به عنوان مورد مطالعه سایر کشورها قرار گیرد. این تحلیل نشان می‌دهد که هوش مصنوعی نه تنها به عنوان یک ابزار پیشرفته، بلکه به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده در تقویت قدرت نرم کشورها، می‌تواند نقشی کلیدی ایفا کند.

جدول شماره ۲- چالشهای ایجاد کننده هوش مصنوعی برای قدرت نرم کشورها

مضامین پایه‌ای	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین فراگیر
<ul style="list-style-type: none"> - تولید انبوه اخبار جعلی و محتوای گمراه‌کننده با استفاده از هوش مصنوعی - افزایش سرعت و دامنه انتشار اطلاعات نادرست در شبکه‌های اجتماعی - کاهش اعتماد عمومی به رسانه‌ها و منابع خبری معتبر 	<ul style="list-style-type: none"> انتشار اطلاعات نادرست و اخبار جعلی 	<ul style="list-style-type: none"> کاهش اعتبار و اعتماد عمومی
<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد پروفایل‌های جعلی و حساب‌های کاربری رباتیک برای انتشار پیام‌های خاص - هدف قرار دادن گروه‌های خاص با تبلیغات سیاسی شخصی‌سازی شده- تحلیل داده‌های افکار عمومی و شناسایی نقاط ضعف برای دستکاری نظرات 	<ul style="list-style-type: none"> دستکاری افکار عمومی و دخالت در انتخابات 	
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از ربات‌های هوشمند برای ایجاد کمپین‌های تبلیغاتی جهت تغییر نگرش جوامع- تحلیل داده‌های رفتاری کاربران برای هدف‌گیری روانی گروه‌های خاص- ایجاد شکاف اجتماعی از طریق تقویت افراطی‌گرایی و قطبی‌سازی 	<ul style="list-style-type: none"> تضعیف حاکمیت و مشروعیت سیاسی 	

<p>- انحصار فناوری‌های پیشرفته هوش مصنوعی توسط کشورهای خاص و کاهش استقلال ملی- وابستگی اقتصادی به پلتفرم‌های خارجی برای خدمات حیاتی (مانند ابررایانه‌ها یا نرم‌افزارها)- آسیب‌پذیری زیرساخت‌های حیاتی در برابر حملات سایبری مبتنی بر هوش مصنوعی</p>	<p>وابستگی فناوری</p>	<p>تهدید حاکمیت و خوداتکایی</p>
<p>- تولید محتوای فرهنگی همگن و جهانی که باعث تضعیف فرهنگ‌های بومی می‌شود - ترویج الگوهای رفتاری و ارزش‌های غربی از طریق رسانه‌های اجتماعی و پلتفرم‌های آنلاین - ایجاد شکاف فرهنگی بین نسل‌ها به دلیل دسترسی متفاوت به فناوری- کاهش توجه به زبان‌ها و سنت‌های محلی به دلیل تسلط الگوریتم‌های بین‌المللی</p>	<p>تضعیف ارزش‌های فرهنگی و هویت ملی</p>	<p>تضعیف بنیان‌های فرهنگی</p>
<p>- استفاده از هوش مصنوعی برای نظارت بر فعالیت‌های آنلاین شهروندان و سانسور محتوا - جمع‌آوری و تحلیل داده‌های شخصی برای ایجاد پروفایل‌های رفتاری و شناسایی مخالفان - کاهش آزادی بیان و نقض حریم خصوصی</p>	<p>افزایش نظارت و کنترل اطلاعات</p>	<p>محدودیت آزادی و حریم خصوصی</p>
<p>- عدم دسترسی برابر به فناوری و مهارت‌های دیجیتال در بین گروه‌های مختلف اجتماعی - افزایش شکاف بین کشورهای توسعه‌یافته و</p>	<p>تشدید نابرابری‌های دیجیتال</p>	<p>افزایش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی</p>

در حال توسعه در زمینه هوش مصنوعی - ایجاد انحصار در بازار فناوری و کاهش رقابت		
- استفاده از هوش مصنوعی برای طراحی حملات سایبری پیچیده و خودکار - هدف قرار دادن زیرساخت‌های حیاتی مانند شبکه‌های برق و سیستم‌های حمل و نقل - ایجاد اختلال در خدمات عمومی و ایجاد ناامنی	تهدید امنیت سایبری و زیرساخت‌های حیاتی	تهدید امنیت ملی
- توسعه سلاح‌های خودکار و هوشمند که بدون دخالت انسان عمل می‌کنند - افزایش خطر جنگ‌های سایبری و حملات پهبادی خودکار - بی‌ثبات کردن توازن قدرت جهانی	افزایش رقابت تسلیحاتی و نظامی	
- اتوماسیون مشاغل و جایگزینی نیروی انسانی با ربات‌ها و سیستم‌های هوشمند - افزایش بیکاری و کاهش درآمد در بین گروه‌های کم‌مهارت - ایجاد ناآرامی‌های اجتماعی و سیاسی	از بین رفتن مشاغل و افزایش بیکاری	چالش‌های اقتصادی و اجتماعی

تحلیل و تبیین جدول چالشها و آسیبهای هوش مصنوعی در قدرت نرم کشورها

قدرت نرم، به عنوان توانایی جذب و اقناع دیگران بدون توسل به اجبار یا ابزارهای سخت‌افزاری، نقشی محوری در تعاملات بین‌المللی ایفا می‌کند. هوش مصنوعی، علی‌رغم فرصت‌های گسترده‌ای که برای تقویت این قدرت فراهم می‌آورد، چالش‌ها و آسیب‌های جدی نیز به همراه دارد. این چالش‌ها نه تنها بر مشروعیت داخلی کشورها اثرگذارند، بلکه می‌توانند جایگاه بین‌المللی آن‌ها را نیز تضعیف نمایند. در این تحلیل، مهم‌ترین چالش‌ها و آسیب‌های ناشی از هوش مصنوعی بر قدرت نرم کشورها مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱. کاهش اعتبار و اعتماد عمومی از طریق انتشار اطلاعات نادرست: هوش مصنوعی این قابلیت را دارد که محتوای جعلی با کیفیت بالا، مانند دیپ‌فیک‌ها، تولید کند که تشخیص آن‌ها از واقعیت را دشوار می‌سازد. این پدیده، که «آلودگی اطلاعاتی» نامیده می‌شود، می‌تواند به شدت اعتماد عمومی به رسانه‌ها و نهادهای دولتی را کاهش دهد. پلتفرم‌های مبتنی بر هوش مصنوعی قادرند اطلاعات گمراه‌کننده را به صورت هدفمند به گروه‌های خاصی از کاربران عرضه کنند، که این امر می‌تواند منجر به قطبی‌سازی سیاسی و اجتماعی شود. انتشار گسترده اخبار جعلی در مورد یک کشور می‌تواند تصویر آن را در نهادهای بین‌المللی مخدوش کرده و به کاهش اعتماد عمومی منجر شود، و در نتیجه شکافی عمیق بین دولت و ملت ایجاد نموده و بی‌ثباتی سیاسی را دامن زند. به عنوان مثال، استفاده از ربات‌های هوشمند در انتخابات ۲۰۲۴ آمریکا برای انتشار اخبار جعلی، به طور قابل توجهی به افزایش قطبی‌سازی سیاسی و کاهش مشارکت عمومی کمک کرد.

۲. تضعیف هویت و ارزش‌های فرهنگی: الگوریتم‌های جهانی، نظیر الگوریتم‌های مورد استفاده در نتفلیکس و تیک‌تاک، محتوای فرهنگی یکسان‌سازی‌شده را ترویج می‌دهند که این امر می‌تواند منجر به جایگزینی فرهنگ‌های بومی با الگوهای فرهنگی غالب شود. این پدیده، که به عنوان «امپریالیسم فرهنگی دیجیتال» شناخته می‌شود، می‌تواند تنوع فرهنگی را کاهش داده و هویت‌های محلی را تضعیف کند. خودکارسازی ترجمه توسط هوش مصنوعی نیز می‌تواند انگیزه یادگیری زبان‌های محلی را کاهش دهد، و در نتیجه ارتباط با میراث فرهنگی را کم‌رنگ سازد. کشورها، به منظور جذب مخاطبان جهانی، ممکن است مجبور به پذیرش الگوهای فرهنگی غالب (غربی، شرقی) شوند، که این امر می‌تواند منجر به بروز بحران هویتی در نسل جوان شود. مصرف محتوای یکپارچه می‌تواند باعث شود که نسل جوان ارتباط کمتری با میراث فرهنگی خود پیدا کند، که این امر می‌تواند به از دست رفتن ارزش‌های سنتی و هویت ملی منجر شود.

۳. محدودیت آزادی بیان و مشارکت: سیستم‌های هوش مصنوعی می‌توانند با نظارت دیجیتال فعالیت‌های آنلاین شهروندان را رصد کرده و محتوای انتقادی را سانسور کنند. پروفایل‌سازی رفتاری می‌تواند به تحلیل داده‌های کاربران برای شناسایی مخالفان یا گروه‌های اقلیت بپردازد، که این امر می‌تواند منجر به سرکوب آزادی بیان و کاهش مشارکت سیاسی شود. دولت‌ها می‌توانند با استفاده از هوش

مصنوعی، مخالفان را پیش از سازماندهی اعتراضات شناسایی کرده و با شیوه‌های مختلف نظارت، شهروندان را به سکوت وادار کنند. استفاده چین از سیستم **Social Credit** برای امتیازدهی به رفتار شهروندان و محدودیت دسترسی مخالفان به خدمات عمومی نمونه‌ای از این دست اقدامات است که می‌تواند به طور جدی آزادی بیان و مشارکت سیاسی را محدود کند.

۴. تهدید امنیت ملی و حاکمیت: هوش مصنوعی امکان طراحی حملات سایبری پیچیده به زیرساخت‌های حیاتی، مانند شبکه‌های برق، را فراهم می‌کند. این حملات می‌توانند امنیت ملی را به خطر انداخته و حاکمیت کشورها را تضعیف کنند. کشورهای رقیب می‌توانند از هوش مصنوعی برای انتشار اطلاعات مخرب علیه یکدیگر استفاده کنند، که این امر می‌تواند منجر به تضعیف روابط بین‌المللی و افزایش تنش‌ها شود. همچنین، افشای اطلاعات محرمانه دولتی می‌تواند جایگاه دیپلماتیک کشورها را تضعیف نماید. حمله سایبری به زیرساخت‌های اوکراین در سال ۲۰۲۲، که با استفاده از هوش مصنوعی انجام شد، نمونه‌ای بارز از این تهدیدات است.

۵. افزایش نابرابری و بی‌ثباتی اجتماعی: اتوماسیون مشاغل و جایگزینی نیروی کار انسانی با ربات‌ها در صنایع کلیدی می‌تواند منجر به بیکاری گسترده و افزایش ناآرامی‌های اجتماعی شود. دسترسی نابرابر کشورها و گروه‌های اجتماعی به فناوری‌های پیشرفته نیز می‌تواند نابرابری‌های موجود را تشدید کند. کشورهای فاقد فناوری ممکن است به قدرت‌های فناوری‌محور وابسته شوند، که این امر می‌تواند استقلال اقتصادی و سیاسی آن‌ها را به خطر اندازد. به عنوان مثال، اتوماسیون صنعت نساجی در بنگلادش منجر به بیکاری ۲۰٪ از نیروی کار این کشور شد، که این امر می‌تواند به افزایش فقر و ناآرامی‌های اجتماعی منجر شود.

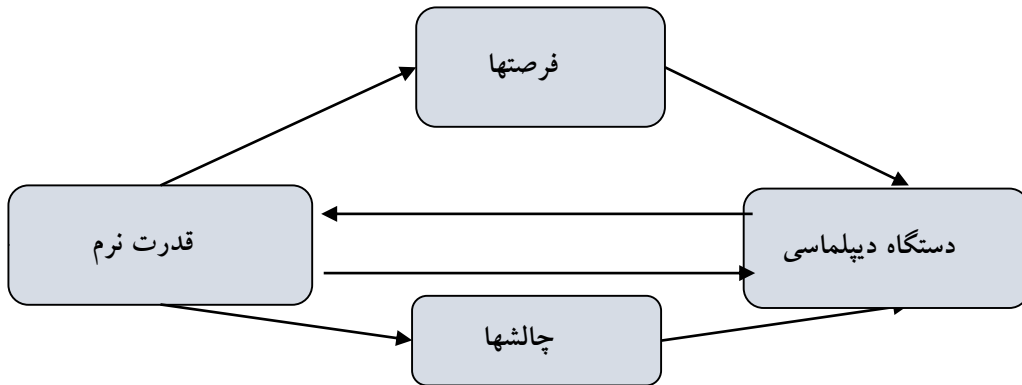
هوش مصنوعی، به همان اندازه که ابزاری برای تقویت قدرت نرم است، می‌تواند به عاملی برای تضعیف آن تبدیل شود. چالش‌هایی مانند انتشار اطلاعات نادرست، تهدید امنیت ملی، و کاهش مشروعیت فرهنگی، نیازمند اتخاذ سیاست‌های هوشمندانه در سطح ملی و بین‌المللی است. این سیاست‌ها باید به تعادل بین نوآوری و تنظیم‌گری توجه داشته باشند تا از تبدیل این چالش‌ها به بحران‌های غیرقابل کنترل جلوگیری شود. تنها با در نظر گرفتن این چالش‌ها و اتخاذ رویکردهای مسئولانه می‌توان از مزایای هوش مصنوعی برای تقویت قدرت نرم بهره‌مند شد و از آسیب‌های احتمالی آن جلوگیری کرد.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با بررسی نقش هوش مصنوعی در تقویت قدرت نرم کشورها، نشان داد که این فناوری از یکسو فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای افزایش جذابیت و نفوذ بین‌المللی ایجاد می‌کند و از سوی دیگر، چالش‌های اخلاقی، امنیتی و اجتماعی قابل توجهی را به همراه دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که هوش مصنوعی با قابلیت‌هایی مانند تحلیل داده‌های کلان، تولید محتوای شخصی‌سازی شده و بهینه‌سازی تعاملات فرهنگی، می‌تواند ابزاری استراتژیک در دیپلماسی عمومی، آموزش بین‌المللی و توسعه تصویر ملی باشد. با این حال، سوءاستفاده از این فناوری برای تولید محتواهای ساختگی، نقض حریم خصوصی و تشدید نابرابری دیجیتالی، تهدیداتی جدی برای اعتماد جهانی محسوب می‌شوند.

فرصت‌ها	چالش‌ها
بهبود دیپلماسی دیجیتال و ارتباطات چندفرهنگی	خطر تحریف اطلاعات و جنگ روایتها
شخصی‌سازی خدمات عمومی و آموزشی	نگرانی‌های اخلاقی در استفاده از داده‌ها
توسعه گردشگری مبتنی بر فناوری‌های هوشمند	تمرکز قدرت در دست بازیگران فناوری محور
افزایش شفافیت حکمرانی با تحلیل پیش‌بینانه	شکاف دیجیتالی بین کشورها

هوش مصنوعی به عنوان یک «ابزار دوجبهی» عمل می‌کند: از یکسو، با تسهیل تعاملات فرهنگی و افزایش کارایی دولت‌ها، تقویت کننده قدرت نرم است و از سوی دیگر، با ایجاد ریسک‌های امنیتی و اخلاقی، می‌تواند مشروعیت بین‌المللی کشورها را تضعیف کند. موفقیت در این عرصه مستلزم تعادل بین نوآوری و تنظیم‌گری است. تجربه کشورهایی مانند استونی در دیجیتالی‌سازی خدمات عمومی و چین در توسعه زیرساخت‌های هوش مصنوعی نشان می‌دهد که ادغام این فناوری با استراتژی‌های ملی، نیازمند توجه همزمان به عدالت دیجیتالی و حفظ حاکمیت داده است.

این پژوهش گامی اولیه در مسیر شناخت پیچیدگی‌های نقش هوش مصنوعی در جغرافیای قدرت نرم است، اما نیازمند گسترش به حوزه‌های کمتربررسی شده‌ای مانند تأثیر هوش مصنوعی بر دیپلماسی علم و فناوری یا نقش مدل‌های زبانی بزرگ در بازتعریف هویت‌های فرهنگی است. به سیاست‌گذاران پیشنهاد می‌شود با ایجاد اتاق‌های فکر ترکیبی متشکل از متخصصان هوش مصنوعی، دیپلمات‌ها و اخلاق‌پژوهان، چارچوبی پویا برای بهره‌گیری مسئولانه از این فناوری تدوین کنند.

پیشنهاد‌های کاربردی

۱. طراحی چارچوب اخلاقی ملی برای استفاده از هوش مصنوعی در حوزه قدرت نرم
۲. سرمایه‌گذاری در توسعه سکوهاى دیپلماسی دیجیتال مبتنی بر هوش مصنوعی
۳. تقویت همکاری‌های بین‌المللی برای کاهش شکاف دیجیتالی و تدوین استانداردهای مشترک
۴. آموزش نیروی انسانی متخصص در حوزه فناوری‌های فرهنگی-رسانه‌ای

پیشنهاد‌های پژوهشی

۱. بررسی تطبیقی سیاست‌های کشورهای پیشرو در حوزه هوش مصنوعی و قدرت نرم
۲. مطالعه تأثیر الگوریتم‌های پیش‌بینانه بر شکل‌گیری افکار عمومی جهانی
۳. تحلیل نقش سازمان‌های بین‌المللی در تنظیم‌گری فعالیت‌های هوش مصنوعی مرتبط با قدرت نرم
۴. مطالعات طولی تأثیرات بلندمدت: ردیابی تأثیرات ۱۰ ساله سیستم‌های توصیه‌گر هوش مصنوعی بر تغییرات ارزشی در جوامع مختلف با استفاده از پنل دیتا

فهرست منابع

- ابوذری، مهرانوش (۱۴۰۲). هوش مصنوعی ابزار قدرت نرم در حوزه سیاست عمومی، مطالعات قدرت نرم، دوره ۱۳، شماره ۴، شماره پیاپی ۳۵، ۱۰۰ - ۸۱.
- باقری دولت آبادی، علی (۱۴۰۲). تاثیر هوش مصنوعی بر قدرت نرم دولت‌ها، مطالعات قدرت نرم، دوره ۱۳، شماره ۴، شماره پیاپی ۳۵، ۲۴۴ - ۲۲۳.
- بلیک، ژانت و محمودرضا گلشن پژوه (۱۳۸۹). قدرت نرم، تهدید نرم: پیشنهادی در راستای سیاست سازی، راهبرد، سال نوزدهم، تابستان، شماره ۵۵.
- ترکی، هادی (۱۴۰۳). رهیافت جدید قدرت مبتنی بر هوش مصنوعی (مطالعه موردی رقابت آمریکا و چین از ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳). مطالعات راهبردی آمریکا، سال چهارم، شماره ۱۴، ۹۱-۱۱۴.
- جمالزاده، ناصر (۱۳۸۷). نقش بسیج در تولید و توسعه قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، در قدرت نرم، فرهنگ و امنیت، جلد ۳، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق ع.
- رجبی، محسن، نصراللهی، محمد صادق (۱۴۰۲). پیامدشناسی فرهنگی توسعه هوش مصنوعی در رسانه‌های اجتماعی در ایران، تحقیقات فرهنگی ایران، دوره ۱۶، شماره ۲، ۹۵-۱۲۵.
- ژان، میشل (۱۳۸۷) فضای آزاد، تهران: آوای سپهر.
- سعیدیان، عبدالحسین (۱۳۹۰) مردمان ایران، تهران: علم و زندگی.
- شعبانی، محمدرضا و عبدالله هندیانی (۱۳۸۷). قدرت نرم، فرهنگ و امنیت، جلد ۳، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- شیلر، هربرت (۱۳۷۷). و سایل ارتباطی جمعی و امپراتوری آمریکا، ترجمه احمد عابدینی، تهران: نشر سروش.
- صفری، احرام و همکاران (۱۴۰۱). کاربردهای هوش مصنوعی در مدیریت، تجارت و کسب و کار، تهران: پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات، مرکز نوآوری و توسعه هوش مصنوعی.
- قهرمان پور، رحمان (۱۳۸۷)، سیاست ترکیه در قبال عراق پس از صدام، در عراق پس از صدام و بازیگران منطقه ای، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، پژوهش ۱۲.
- Barnett, M., & Finnemore, M. (2004). Rules for the world: International organizations in global politics. Cornell University Press.
- Bateman, J. (2020). Deepfakes and synthetic media in the financial system: Assessing threat scenarios. Carnegie Endowment for International Peace.

- Copeland, S. (2019). Artificial intelligence and soft power. *Journal of International Affairs*, 72(2), 125-142.
- Chitty, Naren; Dias, Sabina (2017), "Artificial Intelligence, Soft Power and Social Transformation", *Journal of Content, Community & Communication Amity*, Vol. 6, No. 3, pp. 1-14.
- Diakopoulos, N. (2014). Algorithmic accountability: On the investigation, reporting, and auditing of socially consequential algorithms. *Tow Center for Digital Journalism*.
- Gallarotti, G. M. (2010). *Cosmopolitan power in international relations: A synthesis of realism, neoliberalism, and constructivism*. Cambridge University Press.
- Gilboa, E. (2008). Public diplomacy: what is it good for?. *Public Relations Review*, 34(4), 326-329.
- Hwang, G. J., Xie, H., Zhan, Z., & Chen, L. (2020). Application of artificial intelligence in education: What roles should educators adopt?. *Computers & Education: Artificial Intelligence*, 1, 100002.
- Jo, Sunggu (2023), "Soft Power in Northeast Asia, Using AI in Information Warfare", *Robotics & AI Ethics*, Vol. 8, No.0, pp. 23-36.
- Kraidy, M. M. (2005). *Hybridity, or the cultural logic of globalization*. Temple University Press.
- Kent, M. L., & Taylor, M. (2002). Toward a dialogic theory of public relations. *Public Relations Review*, 28(1), 21-37.
- Lancaster, C. (2007). *Foreign aid: Diplomacy, development, domestic politics*. University of Chicago Press.
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.
- Penn-Kraus, Rick. (2020). *Military Applications of Artificial Intelligence, Ethical Concerns in an Uncertain World*. FORREST E. MORGAN, BENJAMIN BOUDREAUX, ANDREW J. LOHN, MARK ASHBY, CHRISTIAN CURRIDEN, KELLY KLIMA, DEREK GROSSMAN, Published by the RAND Corporation, Santa Monica, Calif.
- Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2014). How smart, connected products are transforming competition. *Harvard Business Review*, 92(11), 64-88.

- Russell, S. J., & Norvig, P. (2016). *Artificial intelligence: a modern approach*. Pearson Education.
- Schneider, C. P. (2009). Culture communicates: US diplomacy that works. *Public Diplomacy Magazine*, 1, 13-17.
- Stone, P., Brooks, R., Brynjolfsson, E., Calo, R., Etzioni, O., Koller, D., ... & Teller, A. (2016). *Artificial intelligence and life in 2030. One Hundred Year Study on Artificial Intelligence: Report of the 2015-2016 Study Panel*.
- Thrun, S. (2010). Towards autonomous driving. *Communications of the ACM*, 53(4), 99-106.
- Tussyadiah, I. P., & Park, Y. (2018). Digital persona and social robots in tourism. In *Information and Communication Technologies in Tourism 2018* (pp. 274-287).
- Waters, M. C. (2006). *Black identities: West Indian immigrant dreams and American realities*. Harvard University Press.
- Zarsky, T. Z. (2016). Transparent, predictable, and auditable discrimination. In *Big data is not a monolith* (pp. 153-170). MIT Press.
- Bateman, T. (2020). *Fake news, propaganda, and disinformation: A lawyer's guide*. Routledge.
- Copeland, D. A. (2019). *Artificial intelligence and international politics*. Polity Press.
- Hwang, G. J., Xie, H., Wah, B. W., & Gašević, D. (2020). Vision, challenges, roles and research issues of Artificial Intelligence in Education. *Computers & Education: Artificial Intelligence*, 1, 100001.
- Johnson, M., & Verdicchio, M. (2017). AI-based procedural content generation for games: A survey. *AIIDE Workshop*.
- Manheim, C., & Kaplan, J. (2019). *Artificial intelligence: Risks to global security*. Council on Foreign Relations.
- Porter, M. E., & Heppelmann, J. E. (2014). How smart, connected products are transforming competition. *Harvard Business Review*, 92(11), 64-88.
- Tussyadiah, I. P., & Park, S. Y. (2018). Artificial intelligence in tourism: A critical literature review. *Journal of Travel Research*, 57(3), 268-284.

